

СССР тарагандан кийин олкобүз бирдиктүү экономикалык байланыштагы тизмегинен ажырап, Москвадан алынып туруучу мамлекеттик трансферттерден (каржылоодон) кур калып бир топ баш аламан кырдаалга кептелди, мунун баары калктын жакырланып кетишине алып келген.

Бирок, үстүбүздөгү жүз жылдыктын башталышынан тартып эл аралык каржылоо булактарынын колдоосу менен, либералдык соода саясат мүнөзүндөгү бир топ реформалар жүргүзүлдү, натыйжада олкобүздө башка үлгүдөгү мамлекеттик түзүлүш келип чыкты.

2010-жылдын 27-июнундагы Референдумда (жалпы элдик добуш берүүдө) Кыргыз Республикасынын Конституциясынын жаны редакциясы кабыл алынды (2010-жылдын 27-июнундагы КР Мыйзамы менен күчүнө кирген), бул болсо башкаруунун Президенттик формасынан парламенттик башкаруу формасына алып келип, Кыргыз Республикасынын Окмөтүнүн ыйгарым укуктарын көнөйттү. Мындай жагдайда, КР Окмөтүнө караштуу Мамлекеттик байланыш агенттиги байланыш жаатындагы мамлекеттик жонго салуучу орган катары институционалдык жана финансы жактан байланыш операторлорунан көз каранды эмес бойдон калат.

Агенттик, байланыш рыногунда жеке үстөмдүктү болтурбоо максатында талдоо жүргүзүп туруучу ыйгарым укуктарга ээ жана электр, почта байланышына, маалымат жиберүү, телерадиоберүү жаатындагы ишмердүүлүккө лицензияларды берет, радиожиштык спектрин колдонууга уруксат берүүчү документтерди, ошону менен бирге, электр байланыш системаларын жана орнотмолорун, тармакты, линияларды, орнотмолорду долбоорлоого, курууга, орнотууга уруксат берүүчү документтерди берет.

2011-жылы коомдук социалдык-саясий түзүлүш өзгөрүп, мамлекетти башкарууда саясий партиялардын ролу бекемделди.

Жаны конституциялык жоболорду эске алуу менен, саясий чөйрөдө бийлик бутактарынын өз ара кызматташуусундагы тен салмактуулуктун туруктуу системасы

түзүлдү. Мамлекеттик башкаруу процессинде, борбордук жана аймактык башкаруу системаларынын ыйгарым укуктары жана жоопкерчилиги так болуштурулуп, кээ бир ыйгарым укуктар жергиликтүү башкаруу органдарына берилип берилди, ошол эле учурда борбордук аткаруу бийлик институттары бекемделди. Бийликтин бардык деңгээлиндеги чечимдерди кабыл алуунун жол жоболоруна, коомдук саясий форматтагы чечимдерди кабыл алуунун ачыктыгына негизделген озгортүүлөр киргизилди.

Байланыш агенттигинин ченемдик укуктук базасынын озгун мыйзамдар жана Окмоттун токтомдору түзөт.

2011-жылы телекоммуникациялар жонундогу мыйзамга озгортүүлөрдү киргизүү жонундо долбоор иштелип чыгып, анда томонкулор эске алынган:

- Тармактар аралык биригүү жонундогу бап бир топ кеңейтилген.
- Типтүү лицензия деген түшүнүк киргизилген, мында лицензия алуучулар оз ара бириге алышат, бул тууралуу алар Агенттикке кабарлап гана коюшат. Чектелүү жыштык ресурсун колдонгондорго жеке лицензиялар аукциондук негизде берилиши керек.
- Универсалдык жетишүү маселелери боюнча бап киргизилди, мында универсалдык жетишүүнү уюштуруу принциптери жана универсалдык жетишүү фондун түзүү жана ушул фондду башкаруу сыяктуу кепилдиктердин камсыз кылынышы айтылган.

Башкаруу чечимдерин кабыл алганга чейин, аларды даярдоонун жол жоболорунун ачыктыгын камсыз кылуу максатын коздоп жана ал чечимдерди ишке ашырууда коомчулуктун кызыкчылыгын эске алуу керектигин, мамлекеттик органдар менен коомчулуктун оз ара кызматташуусун бекемдоо максатында КР Президентинин Жарлыгы менен бардык мамлекеттик органдарда коомдук байкоочу кенештер (мындан ары – КБК) түзүлгөн.

КБК максаты - жарандардын аткаруу бийлигинин ишмердүүлүгүнө коомдук козомол жүргүзүүгө катышуусу, коомчулук менен иштешүүнү жакшы жолго салуу, мамлекеттик саясатты калыптандырууда жана аны ишке ашырууда коомчулуктун пикири эске алынышына козомол кылуу. Байланыш агенттигинде 2011-жылдын май айында КБК түзүлгөн, ага жарандык коомдон 16 окүл кирген.

Андан сыткары, Агенттикте негизги чечимдер (ченемдик-укуктук базага озгортүүлөрдү киргизүү, тармактар аралык биригүү эрежелери ж.б.) талапка ылайык жетишерлик деңгээлде коомдук талкуудан откондон кийин гана кабыл алынышы керек деген принциптер киргизилген.

Мындай талкууларды жүргүзүү үчүн ачык аянт катары жыл сайын откорүлүүчү МКТ (ИКТ) боюнча улуттук конференциялар, бардык кызыкдар тараптардын катышуусу менен откорүлгөн тегерек столдор мисал боло алат. Айта кетсек, 2011-жылы телекоммуникациялар жонүндө мыйзамга озгортүүлөрдү киргизүү, Тармактар аралык биригүү эрежелери ж.б. талкууга алынган.

Радиожыштык спектрин колдонуу жаатындагы агенттиктин жүргүзгөн иш аракети - жаны келечектүү стандарттар жана кенири тилкедеги жетишүү үчүн жыштык тилкелерин эски аналогдук тармактардан бошотууга багытталган. Мисалы, буга чейин болжол менен 2 ГГц диапазон бошотулган, ал эми азыркы учурда 3,4 – 3,8 ГГц жана 5,6 – 6,2 ГГц жыштык диапазонун бошотуу иштери аткарылууда.

Лицензия берилбоочү негиздеги Wi-Fi системасын ишке киргизүү үчүн 2,4 ГГц жыштык диапазону бошотулган. LTE технологиясын ишке киргизүү үчүн 2,5-2,7 ГГц жыштык диапазону 5 байланыш операторлоруна болүнүп берилген, бул операторлор тармактарын жайылтып технологияны сынактан откорүп жатат. 3,4-3,8 ГГц диапазонунда жыштык тилкелери 4 байланыш операторуна болүнүп берилип, алардын бирөө тармагын жайылтып, технологияны сынактан откорүп жатат.

Байланыш агенттиги, кенири тилкедеги жетишүү ишмердүүлүгүнө уруксат берүүчү документтерди берүү процедураларын жөнөлтүүнү караштырып жатат. 2011-жылы Байланыш агенттиги, мобилдик технологиялар (3G, WiMax, LTE ж.б.) үчүн жыштык тилкелерине жетишүүнү жөнөлтүүчү жагдайлар киргизилген Регламент иштеп чыккан.

Кыргызстандын геосаясий жайгашкан орду, коншу чектеш мамлекеттер менен радиоужыштык спектрин колдонуу маселелерин координациялоону талап кылат. Мындай координациялоо дайыма жүргүзүлүп турат жана операторлорго коншулаш мамлекеттер менен макулдашылган жыштыктар берилет, бул болсо чек арага жакын райондордогу байланыш тармактарынын онгүүсүн тездетет. Ушунун натыйжасында алыскы райондордун тургундары дагы радиобайланыш менен камсыз болушкан.

Коммерциялык пайдалуу спектрлерди колдонуучуларга болуштуруп/болуп берүү маселеси коллегиялык түрдө чечилет. Байланыш агенттигинде Радиоужыштык спектри боюнча комиссия уюшулуп, иштеп келе жатат, бул комиссия колдонуучуларга радиоэлектрондук каражаттарды иштетүү укугуна номиналдарды жана радиоужыштык тилкелерин болуп берүү/ыйгаруу жонундогу маселелерди карайт. Комиссиянын тутумуна башка министрликтер жана мекемелерден серепчилер кирген.

Спектрди колдонууну туура башкара билүүнүн бирден бир талабы, мамлекеттик радиокозомол жүргүзүү системасынын бар болуусу керек. 2011-жылы Олкону 2012-2014-жылдарда онуктуруп стратегиясы кабыл алынган.

Кабыл алынган стратегияда байланыш тармагын онуктуруп, ошону менен бирге радиокозомол ситемасын онуктуруп каралган. Радиокозомол ситемасын онуктуруп максатын коздоп, Байланыш агенттиги, Rohde&Schwarz фирмасынан радиокозомол жүргүзүүчү жабдуу сатып алган.

